

Bruselj, 26.2.2025
COM(2025) 85 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Dogovor o čisti industriji: skupni načrt za konkurenčnost in razogličenje

1. Uvod

Industrijska baza Evrope je osrednjega pomena za njeno identiteto in ključna za njeno konkurenčnost. Evropska celina se ponaša z bogato industrijsko dediščino. Naše industrije so že desetletja na čelu tehnološkega napredka. Spodbujale so gospodarsko rast in podpirale naš družbeni model. Zdaj potrebujejo obetavno prihodnost in Evropa je pravi kraj za to, saj nudi številne prednosti. Tu so zbrani nadarjeni in podjetni posamezniki in posameznice, lastniki in lastnice podjetij, delavci in delavke ter potrošniki in potrošnice. Sposobna je spodbujati inovacije in sooblikovati svetovni napredek. Poleg tega ima močno socialno tržno gospodarstvo, ki temelji na predvidljivem pravnem okolju. A odpornega gospodarstva ni brez trdne industrijske komponente.

Vendar se Evropa trenutno spopada z vse močnejšimi geopolitičnimi napetostmi, počasno gospodarsko rastjo in tehnološko konkurenco. V tej novi dobi je jasno, da je strategija za konkurenčnost in razogljičenje nujna tudi za našo varnost. EU se mora brez odlašanja hkrati lotiti reševanja treh izzivov: podnebne krize in njenih posledic, vprašanj konkurenčnosti in gospodarske odpornosti. Kot je bilo poudarjeno v Draghijevem poročilu o prihodnosti evropske konkurenčnosti¹ in kompasu za konkurenčnost², so politike razogljičenja močno gonilo rasti, če so dobro povezane z industrijsko, konkurenčno, gospodarsko in trgovinsko politiko. Naša industrija, predvsem panoge, ki se soočajo z visokimi cenami energije in močno svetovno konkurenco, se je znašla pred eksistencialnimi izzivi. Obstaja nevarnost, da zaostanemo za drugimi velesilami v rasti produktivnosti. Zato moramo nujno ukrepati.

Zato Evropa potrebuje preobrazbeni poslovni načrt. Dogovor o čisti industriji v krovni strategiji za rast združuje podnebne ukrepe in konkurenčnost. To je zaveza sočasni pospešitvi razogljičenja, ponovni industrializaciji in inovacijam po vsej celini, s čimer se bo poleg tega povečala odpornost Evrope. Dogovor mora evropski industriji zagotoviti trdnejšo poslovno upravičenost obsežnih naložb v podnebno nevtralnost v energijsko intenzivnih panogah in čiste tehnologije.

Prizadevamo si za povečanje trajnostne in odporne proizvodnje v Evropi. Evropa si je zadala ambiciozen okvir, da bo do leta 2050 postala razogljičeno gospodarstvo. Te poti se bo držala, vključno z vmesnim ciljem 90 % zmanjšanja neto emisij toplogrednih plinov do leta 2040. Ta okvir lahko spodbuja konkurenčnost, saj podjetjem in vlagateljem zagotavlja gotovost in predvidljivost. To bomo dosegli s podpiranjem konkurenčnih proizvajalcev, ki z inovacijami spodbujajo razogljičenje, ustvarjajo kakovostna delovna mesta in prispevajo k naši odprti strateški avtonomiji, pri čemer se bo za države članice po potrebi v celoti spoštovalo in uporabljalo načelo tehnološke nevtralnosti.

Poudarek bo predvsem na dveh tesno povezanih sektorjih. In sicer na **energijsko intenzivnih panogah**, ki potrebujejo nujno podporo pri razogljičenju in elektrifikaciji ter se soočajo z visokimi stroški energije, nelojalno svetovno konkurenco in kompleksnimi predpisi, kar škodi njihovi konkurenčnosti. Poleg tega pa tudi na **sektorju čistih tehnologij**, ki je jedro prihodnje konkurenčnosti in nujen za industrijsko preobrazbo, krožnost in razogljičenje. Nujno je treba podpreti oboje, da bi dosegli naše cilje podnebne nevtralnosti, absorbirali emisije in

¹ https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en#paragraph_47059

² COM(2025) 30.

ohranili odpornost v zvezi z vodo ter obenem zagotovili zmožnost proizvodjanja tehnologij prihodnosti v EU in ohranili sposobnost zagotavljanja rešitev.

Krožnost bo pri tem prednostna naloga. To je ključ do kar največjega izkoristka omejenih virov EU, zmanjšanja odvisnosti in krepitev odpornosti. Krožnost zmanjšuje količino odpadkov, niža proizvodne stroške, manjša emisije CO₂ in ustvarja trajnostnejši industrijski model, ki koristi okolju in krepi gospodarsko konkurenčnost. Ambicija dogovora o čisti industriji je, da EU do leta 2030 postane vodilna na področju krožnega gospodarstva v svetovnem merilu.

Za uspešen nov evropski industrijski ekosistem rasti in blaginje moramo preseči tradicionalne ozkogledne rešitve in upoštevati celotno vrednostno verigo. Pomembnih je šest poslovnih dejavnikov: (1) cenovno dostopna energija, (2) vodilni trgi, (3) financiranje, (4) krožnost in dostop do materialov, (5) svetovni trgi in mednarodna partnerstva ter (6) spretnosti. Te bi bilo treba dopolniti z ukrepi v zvezi s horizontalnimi dejavniki, ki so potrebni za konkurenčno gospodarstvo: skrajšanje upravnih postopkov, polno izkoriščanje obsega enotnega trga, tudi s postopnim vključevanjem držav kandidat, povečanje digitalizacije, pospeševanje uvajanja inovacij, spodbujanje kakovostnih delovnih mest ter boljše usklajevanje politik na ravni EU in nacionalni ravni.

Dogovor o čisti industriji potrjuje zavezanost EU zastavljenim podnebnim ciljem, saj ponuja jasne poslovne spodbude za razogljičenje industrije v Evropi. Industrijska baza Evrope je osrednjega pomena za njeno uspešnost in ključna za njeno konkurenčnost. Predlagani ukrepi so rezultat dejavnih prizadevanj vodilnih v industriji, socialnih partnerjev in civilne družbe v okviru izjave iz Antwerpna o evropskem industrijskem dogovoru in dialogov o čistem prehodu³. Naši predlogi so neposredno prilagojeni njihovim potrebam. **V tem prelomnem trenutku za evropsko industrijo** je cilj dogovora o čisti industriji odpreti novo poglavje evropske industrijske zgodovine, ki ga opredeljujejo rast, odpornost in vodilni položaj na svetovnem prizorišču.

2. Dostop do cenovno dostopne energije

Ker so povprečne cene energije v Evropi višje od cen v naših trgovinskih partnericah, je zagotavljanje cenovno dostopne energije ključni pogoj za konkurenčnost naše industrije, še posebej v energijsko intenzivnih sektorjih. **Dostop do cenovno dostopne energije je zato eden od temeljev dogovora o čisti industriji.**

Odvisnost Evrope od uvoženih fosilnih goriv je glavni vzrok za te višje in bolj nestanovitne cene energije. Razmere je še zaostрила nedavna energetska kriza in dejstvo, da Rusija dobavo plina uporablja kot orožje. Zaradi sedanje geopolitične in tržne negotovosti naraščajo naložbeni stroški, ki se prenašajo na potrošnike.

Poleg tega večja strukturna neučinkovitost elektroenergetskega sistema povečuje stroške energije in vpliva na ceno, ki jo za energijo plačuje evropska industrija. Nezadostne medsebojne povezave energetskih omrežij in nezadostna omrežna infrastruktura ter omejeno povezovanje in prožnost energetskih sistemov ovirajo nadaljnjo integracijo cenejših razogljičenih virov energije in omejujejo odpornost EU na grožnje. Digitalizacija, vključno s pametnimi omrežji, ki temeljijo na umetni inteligenci, in spremljanjem energije na podlagi

³ COM(2024) 163 final.

interneta stvari, bo ključna za zagotovitev povezovanja energetskih sistemov, podpiranje upravljanja omrežij v realnem času, povečanje prilagodljivosti na strani povpraševanja in omogočanje napovednega vzdrževanja kritične infrastrukture. **EU mora napredovati v smeri elektrifikacije in popolnoma povezanega enotnega trga z energijo.**

Da bi znižali stroške energije v EU, moramo pospešiti elektrifikacijo in prehod na čisto energijo iz domače proizvodnje, dokončati naš notranji trg z energijo s fizičnimi energetskimi povezavami in učinkoviteje uporabljati energijo. Vzpostaviti moramo resnično energetsko unijo, ki bo koristila vsem. Zato danes sprejemamo **akcijski načrt za cenovno dostopno energijo**⁴. Vanj so vključeni ukrepi za kratkoročno znižanje stroškov energije za industrijo, podjetja in gospodinjstva ob hkratni pospešitvi potrebnih strukturnih reform.

V sodelovanju z državami članicami in zasebnim sektorjem bo imel akcijski načrt preobrazbeni učinek, pri čemer bo spoštovano načelo tehnološke nevtralnosti. Večji del akcijskega načrta bo uresničen že leta 2025. Prenos koristi cenejše energije na končne uporabnike bo podprl poslovno upravičenost naložb industrije v elektrifikacijo in razogljičenje. Tudi vlagatelji si želijo gotovosti. Nacionalni energetski in podnebni načrti so temeljni vzvod za zagotovitev doseganja ciljev EU in podporo strateškim naložbam. Poleg tega bi bilo treba nacionalne strategije držav članic za doseganje podnebnih in energetskih ciljev do leta 2030 nemudoma udejanjiti s konkretnimi ukrepi.

V akcijskem načrtu so za industrijo še posebej pomembne tri vodilne pobude: (1) nižji računi za energijo, (2) pospešitev uvajanja čiste energije in elektrifikacije z dokončanjem medsebojnih energetskih povezav in omrežij ter uvajanja čiste proizvodnje in (3) zagotavljanje dobro delujočih trgov plina.

2.1. Nižji računi za energijo

Znižanje stroškov oskrbe z električno energijo je treba začeti s celovitim izvajanjem reform, uvedenih z nedavno sprejeto zasnovo trga z električno energijo⁵, **ter s spodbujanjem učinkovite rabe energije.** Hitro povečanje števila pogodb o nakupu električne energije, tudi čezmejnih, in pogodb na razliko je ključnega pomena za povečanje privlačnosti proizvodnje čiste energije za industrijske uporabnike in zmanjšanje odvisnosti končnih računov za energijo od nestanovitnih fosilnih goriv na kratkoročnih trgih.

Uporabo pogodb o nakupu električne energije je mogoče bolj podpreti. **Komisija danes z Evropsko investicijsko banko (EIB) začne pilotni program za podjetniške pogodbe o nakupu električne energije** v okvirnem znesku 500 milijonov EUR. V okviru tega pilotnega projekta bo EIB posredno jamčila za del pogodb o nakupu električne energije, ki jih podjetja, po možnosti MSP in podjetja s srednje veliko tržno kapitalizacijo ter podjetja v energijsko intenzivnih panogah, sklenejo za dolgoročni nakup proizvedene električne energije. V skladu s pristopom iz zasnove trga z električno energijo bo Komisija pri spodbujanju pogodb o nakupu električne energije na tehnološko nevtralen način sodelovala z EIB. **EIB bo uvedla tudi „sveženj za proizvodnjo omrežij“** za evropsko dobavno verigo, da bi proizvajalcem sestavnih delov omrežij zagotovila posredna jamstva, in sicer z okvirnim zneskom v višini najmanj 1,5 milijarde EUR. Ta sveženj bo zadevnim podjetjem zagotovil potrebno gotovost v zvezi s

⁴ COM(2025) 79 final.

⁵ Direktiva (EU) 2024/1711; Uredba (EU) 2024/1747.

povečanjem proizvodnje. Skupina EIB bo še naprej pospeševala vlaganje v energijo, kot je to nedavno storila v okviru načrta REPowerEU.

Komisija bo do junija 2025 poenostavila pravila o državni pomoči, da bi pospešila uvajanje energije iz obnovljivih virov, razširila razogljičenje industrije in zagotovila zadostno zmogljivost za proizvodnjo čistih tehnologij v Evropi⁶. Komisija bo ob popolnem priznavanju pravice držav članic do odločanja glede mešanice virov energije, ki jo uporabljajo, ocenjevala državno pomoč za jedrske dobavne verige in tehnologije v skladu s Pogodbo in ob upoštevanju tehnološke nevtralnosti. **Komisija bo za države članice pripravila smernice, kako oblikovati pogodbe na razliko v skladu s pravili o državni pomoči, vključno s tem, kako se lahko kombinirajo s pogodbami o nakupu električne energije.** To bo Komisija do leta 2026 pospremila s sprejetjem novih **pravil o čezmejnem terminskem dodeljevanju zmogljivosti**. Navedena pravila bodo velikim industrijskim odjemalcem dodatno omogočila, da si prisrkbijo proizvodnjo električne energije, ki jo potrebujejo za obratovanje. Prav tako bodo prispevala k razvoju terminskih trgov in zagotovila zanesljivejšo dolgoročno oskrbo z električno energijo. Poleg tega bo Komisija od držav članic pridobila mnenja v zvezi z instrumentom prilagodljivosti za čisto energijo, ki bi temeljil na pogodbah o nakupu električne energije in zavezi industrije, da bo uporabljala čisto električno energijo, pri čemer bo instrument zasnovan tako, da bo dovolj omejeval tveganja izkrivljanja konkurence in tekmovanje za subvencije na enotnem trgu, kot to zahtevajo pravila o državni pomoči.

Industrijski odjemalci imajo velik potencial, da povpraševanje prilagodijo ponudbi poceni čiste energije, saj lahko porabijo več, ko so cene nizke, in manj, ko so visoke. Prostovoljno zagotavljanje proizvodov, prilagojenih potrebam različnih industrijskih in drugih odjemalcev, bi lahko industrijam omogočilo takojšnje prihranke pri stroških za energijo. Komisija bo do 4. četrtertletja 2025 pripravila **smernice za države članice in ponudnike energije na maloprodajnih trgih v zvezi s spodbujanjem nagrajevanja prilagodljivosti v maloprodajnih pogodbah**.

Države članice bi morale najprej kar najhitreje zaključiti pogajanja glede direktive o obdavčitvi energije⁷, da bi davčni okvir bolj spodbujal elektrifikacijo kot uporabo fosilnih goriv. Da bi se industriji zagotovila kratkoročna pomoč, zlasti energijsko intenzivni industriji, ki vlaga v razogljičenje, bi morale države članice znižati tudi davčne stopnje za električno energijo in odpraviti dajatve, s katerimi se financirajo politike, ki niso povezane z energijo. Direktiva o obdavčitvi energije za energijsko intenzivne panoge omogoča znižanje obdavčitve električne energije na nič. V skladu s tem bo **Komisija izdala priporočilo o tem, kako učinkovito znižati davčne stopnje za električno energijo na stroškovno učinkovit način**. Kar zadeva omrežnine, bo Komisija predložila **priporočilo in smernice o usklajeni zasnovi tarifnih metodologij** za omrežnine ter glede na njihovo učinkovitost predlagala novo zakonodajo.

V učinkovitem omrežnem sistemu se energija pretaka od kraja proizvodnje do kraja, kjer je potrebna, tako da ima vsakdo koristi od energije po najboljših cenah. Komisija bo predstavila **sveženj za evropska omrežja**, da bi med drugim poenostavila vseevropsko energetsko omrežje, zagotovila čezmejno integrirano načrtovanje in uresničevanje projektov, zlasti v zvezi s povezovalnimi daljnovodi, racionalizirala izdajanje dovoljenj, izboljšala načrtovanje distribucijskih omrežij, spodbudila digitalizacijo in inovacije ter povečala prepoznavnost in

⁶ Za več podrobnosti glej oddelek 4.3.

⁷ COM(2021) 563 final.

prednostno razvrščanje potreb oskrbe proizvodnje, tudi na podlagi ukrepov iz akcijskega načrta za omrežja.

Ker se pričakuje, da bo zemeljski plin v naslednjih letih ostal glavni dejavnik pri določanju cen električne energije v EU, je Komisija pripravljena podpreti države članice pri zasnovi ukrepov državne pomoči. Z njimi bi lahko države članice obvladovale izjemne nenadne poraste cen in izredna cenovna okolja ter prekinile povezavo med visokimi cenami plina in cenami električne energije, pri čemer bi se lahko oprle na preverjene modele, uporabljene v izrednih razmerah.

2.2. Pospešitev uvajanja čiste energije in proizvodnje

Energijsko intenzivne panoge potrebujejo stalno in zanesljivo oskrbo s čisto in cenovno dostopno energijo. **Bistveno je skrajšati čas izdajanja dovoljenj za izvedbo projektov na področjih omrežij, shranjevanja energije in obnovljivih virov energije.** Vendar je doslej le sedem držav članic sporočilo, da so v celoti prenesle racionalizirana pravila za izdajo dovoljenj iz prenovljene direktive o energiji iz obnovljivih virov. Učinek na uvajanje obnovljivih virov v teh državah je bil jasen in pozitiven. To priložnost bi morale vse države članice kar najbolje izkoristiti, saj bo to v sistem prineslo cenejšo električno energijo. Komisija bo kot takojšen rezultat podprla države članice pri prenosu in izvajanju obstoječe zakonodaje o izdajanju dovoljenj na področju energetike. Delila bo dobre prakse in priporočila ter začela dialog o izvajanju na temo izdajanja dovoljenj na področju energetike.

Dolgotrajni postopki izdaje dovoljenj so prav tako zelo zaskrbljujoči v energijsko intenzivnih panogah, ki se želijo elektrificirati. Zato bo Komisija v prihodnjem **aktu o pospeševanju razogljičenja industrije predlagala konkretne ukrepe za odpravo ozkih grl pri izdajanju dovoljenj, povezanih z dostopom industrije do energije in njenim razogljičenjem**, hkrati pa bo ohranila okoljske zaščitne ukrepe in varovanje zdravja ljudi. Ti ukrepi bodo temeljili na izkušnjah, pridobljenih z izredno uredbo o izdaji dovoljenj⁸, direktivo o energiji iz obnovljivih virov⁹, uredbo TEN-E¹⁰, aktom o kritičnih surovinah¹¹ in aktom o neto ničelni industriji¹². Na nekaterih vnaprej določenih območjih pospeševanja in v primerih prevladujočega javnega interesa se to lahko olajša z ukrepi, kot so poenostavljeni pisni postopek za nekatere upravne odločbe v postopku izdaje dovoljenj, kadar to načelo obstaja v nacionalnem pravnem sistemu, in točke „vse na enem mestu“ za izvajalce projektov.

Pri postopkih izdaje dovoljenj ima pomembno vlogo digitalizacija, saj omogoča pospešitev postopkov in zagotavlja večjo predvidljivost pri časovnem načrtovanju. Komisija bo še naprej spodbujala uporabo podatkovnih prostorov, vesoljskih podatkov in storitev EU ter umetne inteligence, da se zagotovi, da so različni nabori podatkov, vključno z geološkim in prostorskim kartiranjem ter kartiranjem naravnih ekosistemov ali podatki o emisijah, zlahka dostopni nacionalnim organom, kar olajšuje odločanje.

⁸ Uredba Sveta (EU) 2022/2577.

⁹ Direktiva (EU) 2023/2413.

¹⁰ Uredba (EU) 2022/869.

¹¹ Uredba (EU) 2024/1252.

¹² Uredba (EU) 2024/1735.

2.3. Zagotavljanje dobro delujočih trgov plina, ki dajejo rezultate

Cena uvoženega zemeljskega plina neposredno vpliva na cene plina in električne energije v EU. Brez pravilnega delovanja trgov ni mogoče zmanjšati nestanovitnosti cen in špekulacij. Da bi preprečili tržne manipulacije in odpravili morebitne vrzeli, povezane s pomanjkanjem preglednosti, informacijsko asimetrijo in tveganjem koncentracije na trgu, sta potrebna popoln regulativni nadzor in tesno sodelovanje med energetske in finančnimi regulatorji.

Komisija je v začetku tega meseca ustanovila **projektno skupino za trg plina, da bi podrobno pregledala trge zemeljskega plina v EU** in po potrebi sprejela ukrepe za zagotovitev njihovega optimalnega delovanja in preprečevanje poslovnih praks, ki izkrivljajo oblikovanje cen na podlagi trga, pri čemer se opira na izkušnje, pridobljene v energetske krizi. Začela bo obsežno posvetovanje z deležniki, da bi ocenila potrebo po dodatnih zakonodajnih spremembah, da se zagotovi popoln in nemoten regulativni nadzor, uskladijo in okrepijo pravila energetskega in finančnega trga (MiFID/REMIT¹³) ter zmanjša upravno breme za podjetja, ki trgujejo na finančnih trgih za energijo (enotno poročanje). Posvetovanje bo zajemalo različne vidike regulativne ureditve¹⁴, skupni nadzorni pristop za energetske in finančne regulatorje ter vzpostavitev skupne usklajene podatkovne zbirke vseh relevantnih tržnih podatkov, do katere bodo imeli poln dostop vsi regulatorji. Poročilo o tem bo predložila do 4. četrtnetja 2025.

Poleg tega lahko boljše usklajevanje med državami članicami in prožnejše krivulje polnjenja skladišč plina ob podpori Komisije pomagajo zmanjšati obremenitve sistema in preprečiti izkrivljanje trga, povezano s **ponovnim polnjenjem skladišč plina**, kar podpira ponovno polnjenje pod boljšimi nakupnimi pogoji in zanesljivost oskrbe.

Vodilni ukrepi – dostop do cenovno dostopne energije in infrastruktura	Časovnica
Akcijski načrt za cenovno dostopno energijo	1. četrtnetje 2025
Pilotni projekt EIB, ki ponuja finančna jamstva za odjemalce pogodb o nakupu električne energije s poudarkom na MSP in energijsko intenzivni industriji	2. četrtnetje 2025
Zakonodajni predlog v zvezi z razširitvijo uredbe o skladiščenju plina	1. četrtnetje 2025
Okvir za državno pomoč v okviru dogovora o čisti industriji	2. četrtnetje 2025
Priporočilo glede omrežnin	2. četrtnetje 2025
Akt o pospeševanju razogljičenja industrije pospešitev izdajanja dovoljenj za dostop industrije do energije in njeno razogljičenje	4. četrtnetje 2025
Priporočilo glede obdavčitve energije	4. četrtnetje 2025

¹³ Uredba (EU) 2011/1227; Direktiva (EU) 2014/65.

¹⁴ Vključno s parametri, ki urejajo uporabo tako imenovanega izvzetja pomožnih dejavnosti, pravili o sistemih prekinitve trgovanja in omejevanju pozicij, zahtevami, ki veljajo za mesta trgovanja in udeležence na trgu, ter nekaterimi vidiki delovanja promptnih trgov (npr. uporaba zahtev, podobnih zahtevam iz finančnega pravilnika za promptni trg borz električne energije).

Smernice za zasnovo pogodb na razliko, vključno s kombiniranjem pogodb na razliko in pogodb o nakupu električne energije	4. četrtnetije 2025
Smernice za spodbujanje nagrajevanja prilagodljivosti v maloprodajnih pogodbah	4. četrtnetije 2025
Sveženj za evropska omrežja	1. četrtnetije 2026
Ključni kazalnik uspešnosti: povečanje stopnje elektrifikacije v celotnem gospodarstvu z 21,3 % na 32 % do leta 2030 ¹⁵ . Ključni kazalnik uspešnosti: letna namestitvev 100 GW zmogljivosti za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov do leta 2030 ¹⁶ .	

3. Vodilni trgi: povečanje čiste ponudbe in povpraševanja

Za poslovno upravičenost razogljičenih proizvodov so potrebni tudi konkretni ukrepi na strani povpraševanja. Podjetja bodo potrebne naložbe izvajala le, če bodo prepričana, da za njihove proizvode obstaja trg.

Dogovor o čisti industriji bo vzpostavil pogoje za nastanek tega povpraševanja. Z oblikovanjem vodilnih trgov za evropske čiste tehnologije in proizvode bo EU lažje prevzela vodilno vlogo v svetu pri prehodu na čisto energijo. Dogovor prav tako povečuje njeno konkurenčnost v ključnih čistih sektorjih, saj zagotavlja jamstva za trajnostno proizvodnjo čistih proizvodov in zaposlovanje. Vodilni trgi so gonilo ekonomije obsega, znižujejo stroške in povečujejo dostopnost trajnostnih alternativ za potrošnike in podjetja. To povečano povpraševanje spodbuja industrije, da pospešijo prehod na čistejšo in bolj krožne proizvodne metode, s čimer se krepijo okoljske in gospodarske koristi.

Novi ukrepi dopolnjujejo uresničevanje dolgoletnega cilja EU, da se ustvari trg za zajeti ogljik. Izvajanje strategije za industrijsko upravljanje ogljika¹⁷ bo ustvarilo poslovne razloge za te trajne odvzeme ogljika, da bi nadomestili preostale emisije iz sektorjev, v katerih je težko zmanjšati emisije, tudi v okviru pregleda direktive o EU ETS¹⁸ leta 2026. Razviti bodo ukrepi za priznavanje uporabe zajetega ogljika v širšem naboru proizvodov, s čimer se bo preprečilo dvojno štetje vgrajenih emisij ogljika, če bi bilo sežiganje odpadkov vključeno v sistem EU za trgovanje z emisijami (ETS). Poleg tega bo Komisija podprla pospešitev razvoja in uvajanja malih modularnih reaktorjev.

3.1. Necenovna merila pri javnih naročilih in spodbude za zasebne nabave

Politike javnega naročanja so močan instrument za pomoč pri premagovanju ovir za vstop na trg ter za podporo trajnostnim in odpornim industrijskim ekosistemom, delovnim mestom in ustvarjanju vrednosti v EU. S ciljno usmerjenimi pooblastili in necenovnimi merili glede trajnostnosti in odpornosti, pa tudi zahtevami glede določenega deleža z izvorom iz EU v skladu z mednarodnimi pravnimi zavezami Unije se lahko nacionalna poraba uskladi s širšim načrtom EU za razogljičenje in konkurenčnost, s čimer se zagotovi, da javna poraba koristi

¹⁵ Podatki Eurostata, predstavljeni v delovnem dokumentu služb Komisije SWD(2025) 11 final.

¹⁶ Eurostat:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nrg_inf_epc_custom_15272393/default/table?lang=en

¹⁷ COM(2024) 62 final: Za ta namen bodo morale države članice projekte zajemanja ogljika priznati kot strateške projekte v okviru izvajanja akta o neto ničelni industriji, naftne in plinske družbe pa bodo morale do leta 2030 zagotoviti 50 milijonov ton zmogljivosti za shranjevanje CO₂.

¹⁸ Direktiva (EU) 2023/959.

inovacijam, trajnostnosti, blaginji in ustvarjanju visokokakovostnih delovnih mest. To bi bila tudi jasna spodbuda za proizvajalce, da povečajo trajnostno in odporno proizvodnjo.

Akt o pospeševanju razogljičenja industrije bo uvedel tudi merila v zvezi z odpornostjo in trajnostnostjo za spodbujanje čiste evropske oskrbe za energijsko intenzivne sektorje.

Ta merila (npr. čisto, odporno, krožno, kibernetsko varno) bodo okrepila povpraševanje po čistih proizvodih, izdelanih v EU, na podlagi izkušenj z aktom o neto ničelni industriji za čiste tehnologije, spodbujala inovacije in spoštovanje okoljskih in socialnih standardov EU ter zagotovila enake konkurenčne pogoje. S tem bi se lahko razširila uporaba necenovnih meril za proračun EU, nacionalne podporne programe ter javna in zasebna naročila, ki bi koristila energijsko intenzivnim panogam¹⁹.

Poleg tega kratkoročnega ukrepa bo Komisija leta 2026 pripravila predlog za revizijo okvira za javna naročila. To bo omogočilo uvedbo meril trajnostnosti in odpornosti ter merila dajanja prednosti evropskim proizvodom pri javnem naročanju EU za strateške sektorje. Z revizijo se bodo utrdile in pojasnile interakcije med določbami o javnem naročanju v različnih zakonodajnih aktih, da bi se poenostavila njihova uporaba za javne naročnike. Vse ravni uprave, od nacionalne do lokalne, bi morale imeti možnost, da jih uporabljajo. Ta merila se bodo uporabljala tudi širše za spodbujanje zasebnih naročil, in sicer z ukrepi, kot so standardi emisijskih vrednosti CO₂, ki temeljijo na življenjskem ciklu.

Zasebna naročila lahko znatno vplivajo na povpraševanje. Kot že velja v drugih regijah sveta in kot je priporočil Mario Draghi v svojem poročilu o prihodnosti evropske konkurenčnosti, bo Komisija ocenila, kako vključiti zahteve in necenovna merila v ustrezno zakonodajo, ki ureja proizvode, kot so nizkoogljeno jeklo, obnovljivi viri energije ali trajnostne baterijske celice za avtomobile in vozne parke podjetij, ter v gradbene predpise. Obstajati mora jasna povezava med spodbudami za razogljičenje in prizadevanji industrije za krožnost. Označevanje industrijskih proizvodov je v kombinaciji s pravimi spodbudami močno orodje za pospešitev prehoda na razogljičeno proizvodnjo in za zagotovitev, da so lahko proizvajalci nagrajeni za svoja prizadevanja v tej smeri in lahko s svojimi naložbami v razogljičenje ustvarijo donos. Če bo oznaka povezana z javnimi naročili, bo to proizvajalce spodbudilo k njeni uporabi.

Na podlagi akta o pospeševanju razogljičenja industrije bo razvita prostovoljna oznaka ogljične intenzivnosti industrijskih proizvodov, ne da bi prišlo do podvajanj, in sicer na podlagi enostavne metodologije s podatki ETS in kot nadgradnja metodologije mehanizma za ogljično prilagoditev na mejah. To bi morala biti podlaga za nadaljnjo vključevanje v mednarodna prizadevanja na področju merjenja ogljične intenzivnosti. Za kar najhitrejši potek bo Komisija leta 2025 začela z jeklom. Osnova bo obstoječe poročanje industrije. Na podlagi uredbe o gradbenih proizvodih²⁰ bo oblikovana oznaka za cement, kmalu pa bo vložena zahteva za standardizacijo. Take oznake bodo industrijskim proizvajalcem omogočile, da izpostavijo ogljično intenzivnost svoje industrijske proizvodnje in izkoristijo ciljno usmerjene spodbude, npr. za čisto jeklo. Poleg tega bi jih lahko države članice uporabile pri oblikovanju davčnih spodbud in drugih programov podpore v skladu s pravili o državni pomoči.

Vzporedno s tem bo Komisija nadaljevala prizadevanja za **razvoj celovitih ocen življenjskega cikla**, kjer je primerno na podlagi prostovoljnih oznak iz akta o pospeševanju razogljičenja industrije. Po zaslugi obstoječe zakonodaje (npr. uredbe o okoljsko primerni zasnovi za trajnostne izdelke²¹, uredbe o gradbenih proizvodih in sektorske zakonodaje kot za področji

¹⁹ Glej Banka za razogljičenje industrije.

²⁰ Uredba (EU) št. 305/2011.

²¹ Uredba (EU) 2024/1781.

baterij ali stavb) bodo oznake enako koristile potrošnikom, ki bodo lahko videli ogljični odtis zadevnih proizvodov.

Za okrepitev navedenih spodbud za razogljichenje je treba rešiti tudi vprašanje širjenja različnih metodologij obračunavanja ogljika v EU in na mednarodni ravni, kar povzroča zmedo med podjetji EU, ki so v ospredju razvoja čistejših proizvodov. Komisija si bo prizadevala za **poenostavitev in uskladitev metodologij obračunavanja ogljika** ter do 4. četrtertletja 2025 opredelila prednostna področja in možnosti za poenostavitev, uskladitev in zanesljivo preverjanje.

3.2. Spodbujanje uvajanja obnovljivega in nizkoogljičnega vodika

Vodik ima osrednjo vlogo pri razogljichenju energetskega sistema EU, še posebej v sektorjih, v katerih je težko zmanjšati emisije in kjer elektrifikacija še ni izvedljiva možnost. Pri tem je ključen jasen regulativni okvir. **Komisija bo zato v prvem četrtertletju leta 2025 sprejela delegirani akt o nizkoogljičnem vodiku**, da bi na pragmatičen način pojasnila pravila za proizvodnjo nizkoogljičnega vodika in vlagateljem zagotovila gotovost.

Da bi se zmanjšalo tveganje in pospešilo uvajanje proizvodnje vodika v EU, bo Komisija v tretjem četrtertletju 2025 objavila tretji razpis v okviru evropske vodikove banke s proračunom v višini do 1 milijarde EUR in države članice spodbujala k uporabi platforme za dražbe kot storitev, ki jo zagotavlja Komisija, na primer z omogočanjem uporabe neporabljenih sredstev EU.

Poleg tega se bodo z uvedbo mehanizma za vodik v okviru evropske vodikove banke v drugem četrtertletju 2025 mobilizirali in povezali odjemalci in dobavitelji, udeleženci pa povezali z instrumenti financiranja in zmanjševanja tveganj, da se olajša združevanje povpraševanja odjemalcev po vodiku in gorivih na osnovi vodika v industrijskih sektorjih, ki jih je težko razogljčiti, in prometu, npr. v pomorskem in letalskem sektorju.

Komisija za pripravo pregleda delegiranega akta o gorivih iz obnovljivih virov nebiološkega izvora začne študijo, da bi ocenila učinkovitost okvira za vodik in opredelila morebitne ovire za razširitev proizvodnje obnovljivega vodika. Komisija tudi stalno podpira deležnike v postopku certificiranja, zlasti z rednim posodabljanjem spletnih vprašanj in odgovorov.

Vodilni ukrepi – vodilni trgi: povečanje čiste ponudbe in povpraševanja	Časovnica
Delegirani akt o nizkoogljičnem vodiku, ki bo proizvajalcem nizkoogljičnega vodika zagotavljal regulativno varnost	1. četrtertletje 2025
Akt o pospeševanju razogljichenja industrije - vzpostavitev oznake za nizkoogljične proizvode - uporaba zahtev glede trajnostnosti, odpornosti in določenega deleža ponudbe z izvorom iz EU pri javnem in zasebnem naročanju v strateških sektorjih, da se zagotovijo vodilni trgi za nizkoogljične proizvode	4. četrtertletje 2025
Sporočilo in zakonodajni predlog o ozelenitvi vozniških parkov podjetij	V letih 2025 in 2026

Revizija direktiv o javnih naročilih, da se vanje vključi uporaba necenovnih meril	4. četrtoletje 2026
Ključni kazalnik uspešnosti: doseči 40 % doma proizvedenih ključnih sestavnih delov proizvodov čiste tehnologije na trgu EU ²² . Ključni kazalnik uspešnosti: zmanjšanje zunanjih ranljivosti za proizvode dogovora o čisti industriji, merjeno z indeksom zunanje občutljivosti, z današnjih 0,19 (EXVI) ²³ .	

4. Javne in zasebne naložbe

Za čisti prehod našega gospodarstva bodo potrebne velike naložbe. EU mora obseg svojih letnih naložb v energijo, industrijske inovacije in širitev ter prometni sistem povečati za približno 480 milijard EUR v primerjavi s prejšnjim desetletjem²⁴. Ključno je, da se mobilizira in spodbudi vlaganje zasebnega kapitala. Za to so potrebni dolgoročna regulativna stabilnost, javne spodbude za razogljčenje in učinkovito usklajevanje politik.

Na podlagi izkušenj, pridobljenih s proračunom EU, ki v tem obdobju financiranja prispeva k ukrepom, povezanim s podnebjem, v podporo evropskemu zelenemu dogovoru, bo tudi naslednji večletni finančni okvir ključni dejavnik za omogočanje čistega prehoda. Načrtovani **sklad za konkurenčnost** bo v naslednjem večletnem finančnem okviru močno podprl inovativno industrijo pri trajnostnih naložbah in zagotovil poenostavljen dostop do sredstev EU po načelu „vse na enem mestu“. Osredotočen bo na projekte z evropsko dodano vrednostjo, kot so čiste tehnologije, hkrati pa bo podpiral razogljčenje industrije. Evropska sredstva bodo zagotovila znatne dodatne naložbe v infrastrukturo in povezljivost, ki sta potrebni za dokončanje energetske unije. Komisija bo sprejela strategijo v zvezi z **unijo prihrankov in naložb**, da bi omogočila mobilizacijo kapitala za zasebne naložbe. Tako bo Evropa postala vodilna destinacija za naložbe v razogljčenje industrije in čiste tehnologije.

Danes **industrija EU potrebuje takojšen dostop do kapitala. Za kratkoročno pomoč se bo z dogovorom o čisti industriji mobiliziralo več kot 100 milijard EUR za izboljšanje poslovne upravičenosti čiste proizvodnje v EU**, vključno z dodatnimi jamstvi v vrednosti 1 milijarde EUR v okviru sedanjega večletnega finančnega okvira.

Komisija bo ukrepala, da bi (1) okrepila financiranje na ravni EU, (2) spodbudila zasebne naložbe ter (3) povečala učinkovitost državne pomoči v podporo ciljem dogovora o čisti industriji in drugih nacionalnih programov podpore.

4.1. Krepitev financiranja na ravni EU

Skład za inovacije se je izkazal za zanesljivo orodje za industrijo EU pri financiranju projektov njenega razogljčenja in proizvodnje čistih tehnologij. Da bi se povečal njegov učinek, bi bilo treba dati na razpolago dodatne možnosti financiranja, da se tako poveča

²² Uredba (EU) 2024/1735, člen 42.

²³ Poročanje o indeksu zunanje občutljivosti Evropske komisije (EXVI) bo vključeno v letno poročilo o konkurenčnosti enotnega trga. Z indeksom se ocenjuje občutljivost EU na zunanje makroekonomske šoke. Indeks EXVI z uporabo granularnih podatkov o trgovini ocenjuje odvisnosti, konkurenčne položaje in gospodarsko izpostavljenost, da se podprejo informirane odločitve o politikah in spodbudi odpornost industrije. Z indeksom EXVI se spremlja napredek pri doseganju ciljev EU v okviru dogovora o čisti industriji, namenjenih zmanjšanju občutljivosti v ključnih sektorjih. 0 = majhna občutljivost, 1 = velika občutljivost.

²⁴ SWD(2023) 68 final – med letoma 2021 in 2030.

podpora za izbrane projekte sklada za inovacije, ki so prejeli pečat suverenosti na podlagi uredbe o platformi STEP²⁵. Komisija bo proučila načine za čim lažji postopek, tudi z okrepljenimi sinergijami med obstoječimi instrumenti financiranja, da bi se čim bolj povečalo financiranje projektov s pečatom platforme STEP v okviru sklada za inovacije po vseh regijah EU. Hkrati si bo Komisija prizadevala za nadaljnjo uskladitev meril za financiranje, ki se uporabljajo za sklad za inovacije, in nacionalnega financiranja, kar bo pospešilo odobritev državne pomoči za države članice, ki želijo podpreti projekte s pečatom STEP. To bo razjasnilo postopek in države članice spodbudilo k dodeljevanju več nacionalnih sredstev.

Poleg tega bo Komisija predlagala ustanovitev banke za razogljičenje industrije, ki naj bi razpolagala s sredstvi v višini 100 milijard EUR, zagotovljenimi iz sredstev sklada za inovacije, dodatnih prihodkov, ki izhajajo iz delov sistema trgovanja z emisijami, in s spremembo programa InvestEU. Da bi zagotovili vlaganje Unije v inovacije in tehnologije, ki bodo oblikovale naše gospodarstvo in spodbujale naše prehode, bo banka vključena v upravljanje prihodnjega sklada za konkurenčnost. Pred revizijo direktive o EU ETS leta 2026 bo Komisija že v letu 2025 začela izvajati pilotni projekt z dražbo v vrednosti 1 milijarde EUR za razogljičenje ključnih industrijskih procesov v različnih sektorjih v podporo razogljičenju in elektrifikaciji industrije, pri čemer bo uporabila kombinacijo obstoječih virov v okviru sklada za inovacije in dražb kot storitev.

Banka za razogljičenje industrije bo zagotovila čim znatnejše zmanjšanje emisij. Za podporo projektom bo uporabila pravice iz EU ETS, rezervirane za ta namen kot del strukture EU ETS, pri čemer bo zmanjšanje emisij ogljika služilo kot merilo, da se omogoči tehnološko nevtralna podpora v vseh industrijskih sektorjih, tudi prek pogodb na razliko za ogljik. Zasnovana bo za zagotavljanje konkurenčnega izbora in pravične porazdelitve podpore med državami članicami. Dopolnjevala bo cenovni signal ETS in pomagala premostiti vrzel v financiranju tako pri naložbah v osnovna sredstva kot pri odhodkih iz poslovanja.

Komisija namerava v letu 2025 iz sklada za inovacije nameniti 6 milijard EUR, med drugim za čiste tehnologije, proizvodnjo baterij, vodikovo banko in razogljičenje industrije. Komisija poziva tudi države članice, naj v večji meri uporabljajo nepovratna sredstva in dražbe kot storitev, saj je to preizkušen model za združevanje evropskih in nacionalnih sredstev v usklajenem konkurenčnem izboru, združljivem z državno pomočjo. Nemčija, Avstrija, Litva in Španija so v zvezi s tem vodile prizadevanja s sprostitvijo dodatnih sredstev za projekte na področju vodikovih goriv iz obnovljivih virov nebiološkega izvora.

Bolj splošno bo Komisija zaščitila strateške interese EU z vse večjim osredotočanjem ustreznih razpisov na potrebe po razogljičenju industrije, z obsežnejšo uporabo meril glede odpornosti v konkurenčnih razpisih ali omejevanjem sodelovanja tretjih držav v občutljivih raziskovalnih projektih.

Raziskave in inovacije so ključne za spodbujanje naslednje generacije čistih tehnologij, čiste energije in razogljičene proizvodnje v EU. Komisija bo na podlagi delovnega programa za obdobje 2026–2027 objavila **razpis za vodilne projekte v okviru programa Obzorje Evropa** v vrednosti približno 600 milijonov EUR za podporo projektom, katerih rezultati bodo pripravljeni za industrijsko uvajanje. Namen tega bo spodbujanje sinergij med okvirnim programom za raziskave in inovacije ter skladom za inovacije, s čimer se bo vzpostavil nabor

²⁵ Uredba (EU) 2024/795.

projektov, ki bodo zajemali celoten cikel od raziskav in inovacij do industrijskega uvajanja. Poleg tega bo za podporo fuziji kot inovativnemu, razogljičenemu viru energije za prihodnost predlagana strategija za jedrsko fuzijo, ki jo bo spremljala vzpostavitev javno-zasebnih partnerstev za pospešitev komercializacije.

4.2. Spodbujanje zasebnih naložb

Program InvestEU je trenutno glavno orodje na ravni EU za spodbujanje zasebnega financiranja. S pomočjo programa, pri upravljanju katerega sodelujejo skupina EIB, mednarodne finančne institucije in nacionalne spodbujevalne banke, je bilo z naložbami v gospodarstvo EU mobiliziranih več kot 280 milijard EUR dodatnega financiranja.

Komisija predlaga spremembo uredbe o programu InvestEU, da bi se povečala sposobnost tega programa za prevzemanje tveganj. S tem predlogom se bo omogočila enostavnejša ponovna uporaba presežkov iz Evropskega sklada za strateške naložbe in vrnjenih sredstev iz preteklih finančnih instrumentov ter omogočila kapitalska podpora. Do konca sedanjega večletnega finančnega okvira bo s predlogom **mobiliziranih približno 50 milijard EUR** dodatnega financiranja in naložb v ključne prednostne naloge politike EU, kot so posodobitev industrijskih procesov, proizvodnja in uvajanje čistih tehnologij, financiranje projektov energetske infrastrukture, rešitve za čisto mobilnost ali zmanjšanje količine odpadkov in recikliranje. Obstoječe jamstvene instrumente v okviru programa InvestEU bo uporabljala tudi skupina EIB, deloma v povezavi z jamstveno shemo za čiste tehnologije. Za dodatno povečanje financiranja na področjih, ki jih zajema dogovor o čisti industriji, se zainteresirane države članice spodbuja, naj svoja sredstva kar najhitreje prenesejo v oddelek InvestEU za države članice.

Komisija bo s skupino EIB sodelovala tudi pri novih pobudah v korist sektorjev, na katere se posebej nanaša dogovor o čisti industriji in ki bodo prejeli ustrezno podporo iz programa InvestEU. Skupina EIB je eden največjih ponudnikov podnebnega financiranja in ima lahko pomembno vlogo pri zagotavljanju dodatnega zasebnega financiranja. Kot je napovedala v kompasu za konkurenčnost, bo Komisija sodelovala s skupino EIB in zasebnimi vlagatelji pri uvedbi naložbenega programa TechEU, s katerim bo pomagala premostiti vrzel v financiranju ter podprla prelomne inovacije, okrepila industrijske zmogljivosti Evrope in podjetja v razširitveni fazi, ki vlagajo v inovativne tehnologije, kot so umetna inteligenca, čiste tehnologije, kritične surovine, shranjevanje energije, kvantno računalništvo, polprevodniki, bioznanosti in nevrotehnologija. EIB bo še naprej razvijala nove pristope, da bi podprla evropska podjetja, ki vlagajo v čisti prehod. Med njimi so lahko mehanizmi spodbud za doseganje razogljičenja.

4.3. Okvir za državno pomoč v okviru dogovora o čisti industriji ter druga podpora in olajševanje

Podpora na nacionalni ravni, tudi v obliki državne pomoči in davčnih spodbud, ima ključno vlogo pri prizadevanjih za razogljičenje in krožnost, saj zagotavlja finančno podporo in zmanjšuje ovire za naložbe. S temi ukrepi se ne le krepi ekonomska vzdržnost trajnostnih projektov, temveč tudi spodbuja udeležba zasebnega sektorja.

Novi okvir za državno pomoč v okviru dogovora o čisti industriji bo omogočil dodeljevanje potrebne in sorazmerne državne pomoči, ki privablja zasebne naložbe. In to tako, da bo državam članicam zagotovil daljše, petletno obdobje načrtovanja, podjetjem pa večjo predvidljivost naložb za projekte, ki prispevajo k ciljem dogovora o čisti industriji. Novi

okvir bo bistveno prispeval k poenostavitvi pravil o državni pomoči za spodbujanje uresničevanja ciljev dogovora o čisti industriji, hkrati pa ohranjal enake konkurenčne pogoje in evropsko kohezijo.

Poenostavljena in prožna pravila bodo omogočila hitro odobritev ukrepov državne pomoči za projekte razogljčenja, zlasti kadar so bili izbrani z evropskim izbirnim postopkom, in projekte čiste tehnologije, hkrati pa preprečevala neupravičeno izkrivljanje konkurence na enotnem trgu. Okvir bo uvedel standardne možnosti, s katerimi bodo lahko države članice enostavno dokazale združljivost, ter širšo uporabo poenostavljenih metod za določanje zneskov pomoči namesto zapletenih individualnih presoj, pri čemer se bo opiral na izkušnje z začasnim okvirom za krizne razmere in prehod. Omogočal bo tudi ločene programe podpore za določene tehnologije, kot sta vetrna in sončna energija, ter še olajšal podporo ukrepom za zagotavljanje prožnosti brez fosilnih goriv in mehanizmom za zmogljivost, s katerimi se pospešuje razogljčenje energetskega sistema. Dovoljeno bo tudi podpiranje dodatne proizvodnje proizvodov čiste tehnologije, kot so baterije in tehnologije obnovljivih virov energije, in sicer s posodobitvijo pravil za naložbe v nekatere strateške zmogljivosti za proizvodnjo neto ničelne opreme.

Poenostavitev obstoječih pravil o državni pomoči je bistvenega pomena. S prihodnjim **pregledom uredbe o splošnih skupinskih izjemah** se bo znatno zmanjšalo birokratsko breme za podjetja in države članice ter olajšala potrebna podpora industriji, hkrati pa ohranila celovitost enotnega trga. **Komisija obenem ocenjuje obvestilo o poroštvih**, da bi presodila, ali še vedno zagotavlja dovolj jasen in predvidljiv okvir za odobritev državnih poroštev. Državna poroštva so lahko učinkovit podporni instrument, ki spodbuja zasebno financiranje, hkrati pa manj obremenjujejo javne vire kot podpora v obliki neposrednih nepovratnih sredstev. **Komisija bo poleg tega v tesnem sodelovanju z državami članicami pospešila oblikovanje novih pomembnih projektov skupnega evropskega interesa**, da se okrepi učinkovitost tega orodja za podporo razogljčenja industrije in proizvodnje čistih tehnologij v EU. Vzpostavila bo novo podporno vozlišče za pospešitev zagona pomembnih projektov skupnega evropskega interesa. Poleg tega bo v sodelovanju z EIB razvila točko „vse na enem mestu“, katere naloga bo svetovanje v zvezi z vlogami za nepovratna sredstva in finančnim strukturiranjem.

Poleg razlage pravil o državni pomoči je Komisija pripravljena podjetjem zagotavljati neformalne smernice v zvezi z **združljivostjo projektov sodelovanja, ki prispevajo k doseganju prednostnih nalog EU**, s protimonopolnimi pravili, zlasti projektov, povezanih z inovacijami, razogljčenjem in gospodarsko varnostjo v EU. Poleg tega bodo revidirane smernice za presojo združitve, da se zagotovi, da bo učinek združitve na cenovno dostopnost trajnostnih izdelkov in na čiste inovacije ali na ustvarjanje učinkovitosti, ki prinašajo trajnostne koristi, pa tudi na inovacije, odpornost in naložbeno intenzivnost konkurence v nekaterih strateških sektorjih, bolje vključen v analizo konkurence.

Ena ključnih spodbud za doseganje ciljev dogovora o čisti industriji pa so tudi davčne politike. Fosilnim gorivom ne bi smele dajati prednosti pred čisto energijo. **Komisija bo državam članicam priporočila, naj njihovi sistemi obdavčitve dohodkov pravnih oseb podpirajo čisti poslovni model**. Ukrepi bi lahko vključevali **krajša obdobja amortizacije** za sredstva čiste tehnologije, kar bi podjetjem omogočilo, da hitro odpišejo stroške in izkoristijo davčne spodbude, s katerimi se lahko izravnajo visoke začetne naložbe, ter uporabo **davčnih dobropisov** za podjetja v strateških sektorjih za čisti prehod, da bi bile naložbe v razogljčene prakse finančno privlačnejše. Če taki ukrepi vključujejo državno pomoč, bodo v novem okviru

za državno pomoč ti instrumenti vključeni v pravila o združljivosti. Te z davki povezane ukrepe bodo spremljali nadaljnji **ukrepi za zmanjšanje in postopno odpravo subvencij za fosilna goriva**, npr. v okviru evropskega semestra 2025. Za spodbujanje rasti in naložb v nova inovativna podjetja bo Komisija predlagala tako imenovani 28. režim, ki bo poenostavil veljavna pravila.

Vodilni ukrepi – javne in zasebne naložbe	Časovnica
Povečati sposobnost programa InvestEU za prevzemanje tveganj	1. četrtnetije 2025
Vozlišče za podporo pri oblikovanju pomembnih projektov skupnega evropskega interesa	leto 2025
Okvir za državno pomoč v okviru dogovora o čisti industriji	2. četrtnetije 2025
Priporočilo državam članicam, naj sprejmejo davčne spodbude v podporo dogovoru o čisti industriji	2. četrtnetije 2025
Razpis za vodilne projekte v okviru programa Obzorje Evropa	4. četrtnetije 2025
Pilotna dražba v okviru sklada za inovacije	leto 2025
Banka za razogljičenje industrije	2. četrtnetije 2026
Naložbeni program TechEU za podjetja v razširitveni fazi s skupino EIB in zasebnim sektorjem	leto 2026
Ključni kazalnik uspešnosti: povečanje skupnega obsega naložb v podporo industrijskemu prehodu z 52,7 milijarde EUR ²⁶ .	

5. Podpiranje krožnega gospodarstva: zagotovljen dostop do materialov in virov

Evropa bi morala pri nabavi surovin in sekundarnih materialov ravnati bolj strateško, da bi močno zmanjšala svojo izpostavljenost nezanesljivim dobaviteljem in preprečila motnje v oskrbi. Krožnost bi morala biti bolj kot doslej gonilo inovacij.

EU z umestitvijo krožnosti v središče naše strategije za razogljičenje ne le izboljšuje cenovno dostopnost in razpoložljivost bistvenih materialov, temveč tudi zmanjšuje svojo odvisnost, saj se materiali ponovno uporabljajo, predelujejo, reciklirajo in dlje zadržujejo v gospodarstvu. Krožni potencial evropskega trga ponovne izdelave naj bi se s sedanje vrednosti 31 milijard EUR do leta 2030 povečal na 100 milijard EUR, kar naj bi ustvarilo 500 000 novih

²⁶ https://investeu.europa.eu/investeu-programme/investeu-fund/investeu-indicators_en#key-indicators-selection.

delovnih mest. S tem bo evropska industrijska proizvodnja postala bolj trajnostna, pospešilo se bo razogljičenje in povečala zanesljivost oskrbe z viri.

5.1. Hitro izvajanje evropskega akta o kritičnih surovinah

Da bi zagotovili dostop do kritičnih surovin, ki so bistvene za naš dvojni prehod in pri katerih je EU močno odvisna od omejenega števila dobaviteljev iz tretjih držav, bo dala Komisija **prednost izvajanju evropskega akta o kritičnih surovinah**. To bo med drugim vključevalo priznanje prvega seznama strateških projektov marca 2025, da se zagotovi diverzifikacija oskrbe v celotni vrednostni verigi ter olajša dostop do javne in zasebne finančne podpore za te projekte.

Komisija bo na podlagi izkušenj, pridobljenih z mehanizmom AggregateEU, vzpostavila platformo za združevanje povpraševanja in mehanizem iskanja ustreznih ponudb strateških surovin. Kot drugi korak, ki bo dopolnjeval evropski akt o kritičnih surovinah in je v skladu s priporočili iz Draghijevega poročila, bo Komisija ustanovila namenski **center EU za kritične surovine**, ki bo namenjen skupni nabavi surovin v imenu zainteresiranih podjetij in v sodelovanju z državami članicami. Druge naloge bi se lahko nanašale na usklajevanje strateških zalog, spremljanje dobavne verige, oblikovanje finančnih produktov za vlaganje v dobavo višje v verigi v EU in tretjih državah.

5.2. Krožno gospodarstvo

Industrija EU je med vodilnimi na področju krožnosti. Vendar njena prizadevanja trenutno ovira pomanjkanje obsega in enotnega trga za odpadke, sekundarne surovine in materiale, ki jih je mogoče ponovno uporabiti, ter vodilnih trgov. Da bi odpravila to vrzel, bo Komisija še naprej sodelovala z deležniki, da bi opredelila ukrepe, ki bi omogočili preobrazbene korake v smeri krožnosti. EU mora tudi zagotoviti, da se izdelki, ki vsebujejo dragocene in redke materiale, učinkovito in čim dlje (ponovno) uporabljajo, preden se zavržejo, tudi s polno uvedbo zahtev za okoljsko primerno zasnovo za pomembne skupine izdelkov.

Komisija bo leta 2026 sprejela akt o krožnem gospodarstvu, ki bo pospešil prehod na krožnost z opiranjem na naš enotni trg. Akt bo omogočil prost pretok krožnih izdelkov, sekundarnih surovin in odpadkov, spodbujal večjo ponudbo visokokakovostnih recikliranih materialov ter spodbudil povpraševanje po sekundarnih materialih in krožnih izdelkih, hkrati pa znižal stroške vhodnih surovin. Eden od ukrepov akta je revizija obstoječih pravil o odpadni električni in elektronski opremi, da se zagotovi njihova poenostavitev, ustreznost za zastavljeni namen in da se predelajo kritične surovine, ki jih vsebujejo. Z aktom se bodo uskladila merila za prenehanje statusa odpadka, da se olajša prehod z odpadkov na dragocene sekundarne surovine, ciljno poenostavila, digitalizirala in razširila razširjena odgovornost proizvajalca ter spodbudilo povpraševanje prek meril za javna naročila. Zagotovil bo spodbude za povečanje uporabe odpadnih kovin ter obvezno digitalizacijo dovoljenj za rušenje in presojo pred rušenjem. Za odmik od fosilnih materialov je bistveno predpisati uporabo novih virov surovin, kot so reciklirani materiali in materiali na biološki osnovi, da se na primer nadomestijo primarni fosilni materiali v plastiki. Ukrepi akta bodo dopolnjevali ukrepe iz **uredbe o okoljsko**

primerni zasnovi za trajnostne izdelke in olajšali njihovo uvajanje. Delovni načrt na podlagi navedene uredbe bo sprejet aprila 2025.

Za povečanje krožnosti in zmogljivosti recikliranja v EU, vključno z doseganjem cilja 25-odstotnega recikliranja, kot je določen v evropskem aktu o kritičnih surovinah, bo Komisija proučila dodatne ukrepe, s katerimi bi recikliranje odpadkov, ki vsebujejo kritične surovine, v Uniji postalo privlačnejše od njihovega izvoza. Komisija bo pripravila tudi ukrepe za spodbujanje preusmerjanja z odlagališč v ponovno uporabo in recikliranje z učinkovitejšim ločenim zbiranjem. Pri tem bo upoštevala tudi, ali so tretje države uvedle ukrepe za omejevanje izvoza kritičnih surovin. Obenem bo EU sodelovala s tretjimi državami, ki želijo razviti partnerstva za krožno gospodarstvo na tem področju. Prav tako bi se lahko ocenile in proučile izvozne pristojbine, ki bi se nato lahko uporabile za financiranje naložb v zmogljivosti recikliranja.

Ker se je evropska industrija recikliranja baterij znašla v kritičnem položaju zaradi pomanjkanja črne mase, ki se kljub njenemu gospodarskemu in okoljskemu pomenu za evropski ekosistem baterij izvažajo v tretje države, bo Komisija ob upoštevanju njenih nevarnih lastnosti **sprejela posebne ukrepe v zvezi s črno maso**.

Poleg odprave regulativnih ovir moramo tudi olajšati znatno povečanje naložb za oskrbo s sekundarnimi surovinami, ki jih potrebuje industrijska proizvodnja. Sodelovanje med državami članicami in zainteresiranimi gospodarskimi akterji bo potekalo prek **medregijskih vozlišč za krožnost**, da bi se spodbudila pametna specializacija in ekonomija obsega za recikliranje. Vozlišča bodo opredelila strateške projekte na podlagi predlogov skupin držav članic in/ali industrijskih akterjev ter omogočala združevanje različnih regionalnih tokov. Ta pristop bo zagotovil zadosten obseg, kar bo omogočilo doseganje potrebne velikosti obratov za neprekinjeno delovanje. Vozlišča se bodo pri tem oprla na izkušnje iz strateških projektov v okviru evropskega akta o kritičnih surovinah ter uporabljala podobne pristope k tehničnim in biološkim materialom, od katerih je odvisna naša industrija. Poleg tega bo Komisija dejavno pomagala državam članicam pri pripravi morebitnega novega pomembnega projekta skupnega evropskega interesa na področju krožnih naprednih materialov za čiste tehnologije.

Komisija bo tudi začela ugotavljanje dejstev, da bi od udeležencev na trgu zbrala informacije, kako evropska podjetja trenutno naročajo in reciklirajo najpomembnejše surovine, ter ocenila, ali je potrebno več sodelovanja med akterji v industriji. To bi bilo mogoče podpreti z neformalnimi smernicami za čim večjo učinkovitost sodelovanja pri recikliranju surovin v skladu s pravili EU o konkurenci.

Poleg tega bo Komisija v okviru pobude za zeleni DDV pregledala pravila glede **rabljenih izdelkov iz direktive o DDV**²⁷, da bi rešila vprašanje vsebovanega DDV v rabljenih izdelkih. Da bi zagotovili učinkovit prehod na krožnost, bo potrebno tesno partnerstvo z vsemi deležniki. Komisija bo v ta namen začela dialog o krožnosti za izvajanje dogovora o čisti industriji, s katerim bo podprla pripravo akta o krožnem gospodarstvu in opredelila področja, na katerih so potrebna nadaljnja prizadevanja.

²⁷ Direktiva Sveta 2006/112/ES.

Primer gnojil ponazarja potencial dogovora o čisti industriji v vseh sektorjih. Agendo za krožnost predstavlja kot varnostno agendo. Domača proizvodnja gnojil, vključno z nizkoogljivičnimi gnojili in gnojili iz recikliranih hranil, zmanjšuje odvisnost od uvoza gnojil in emisije gnojil, spodbuja krožne poslovne modele ter naj bi znižala vhodne cene za kmete.

Vodilni ukrepi – podpiranje krožnega gospodarstva: zagotovljen dostop do materialov in virov	Časovnica
Prvi seznam strateških projektov na podlagi evropskega akta o kritičnih surovinah	1. četrtoletje 2025
Sprejetje delovnega načrta za okoljsko primerno zasnov	2. četrtoletje 2025
Center EU za kritične surovine za skupne nabave in upravljanje strateških zalog	4. četrtoletje 2026
Akt o krožnem gospodarstvu	4. četrtoletje 2026
Pobuda za zeleni DDV	4. četrtoletje 2026
Medregijska vozlišča za krožnost	4. četrtoletje 2026
Ključni kazalnik uspešnosti: povečanje stopnje uporabe krožnih materialov z današnjih 11,8 % na 24 % ²⁸ do leta 2030 ²⁹ .	

6. Svetovni trgi in mednarodna partnerstva

Doseganje ciljev novega dogovora o čisti industriji je tesno povezano z našo zmožnostjo ukrepanja na mednarodni ravni. EU svojih ciljev glede čiste industrializacije ne more uresničiti brez partnerstev na svetovnem prizorišču. Številne kritične surovine, ki so bistvene za zeleni prehod ter odpornost in varnost EU, je treba pridobiti iz držav zunaj EU. Hkrati je premik k trajnostnim, raznolikim in odpornim industrijskim vrednostnim verigam tudi v interesu naših partnerjev. Naš gospodarski uspeh je za blago in kapital odvisen tudi od odprte trgovine, ki temelji na pravilih, in od dostopa do tretjih trgov.

Velika svetovna gospodarstva se v današnjem času borijo za dostop do trgov, kritičnih surovin, novih tehnologij in svetovnih trgovinskih poti v tekmi za podnebno nevtralnost ter da bi prva razvila ali pridobila strateške tehnologije. Poleg tega se industrija sooča z nelojalno svetovno konkurenco, zlasti zaradi izvoza domačih presežnih zmogljivosti iz drugih držav po izredno nizkih cenah. Vstopili smo v dobo svetovne geoeekonomske konkurence, pri čemer moramo

²⁸ COM(2020) 98 final – Novi akcijski načrt za krožno gospodarstvo.

²⁹ Vključeno v letno poročilo o enotnem trgu in konkurenčnosti ([povezava na poročilo iz leta 2025](#)).

zaščititi enake konkurenčne pogoje na svetovni ravni in zagotoviti, da trga EU ne bodo zasule izvožene svetovne presežne zmogljivosti.

6.1. Partnerstva za čisto trgovino in naložbe

Po podatkih Mednarodne agencije za energijo bo svetovni trg tehnologij čiste energije leta 2035 vreden 2 bilijona USD. Da bi dosegli podnebno nevtralnost na konkurenčen način, je bistveno, da evropska podjetja, vlagatelji ter delavci in delavke izkoristijo največji možni delež te priložnosti.

Obsežna mreža trgovinskih sporazumov EU zagotavlja, da imajo evropska podjetja boljši dostop do tretjih trgov in bistvenih vložkov. Zato je ključno, da EU še naprej **podpisuje, sklepa in v celoti dokonča še neuresničene sporazume o prosti trgovini** ter nadaljuje že začeta pogajanja o novih takšnih sporazumih. **Partnerstva za čisto trgovino in naložbe bodo te sporazume dopolnila** s hitrejšim, prožnejšim in bolj ciljno usmerjenim pristopom, prilagojenim konkretnim poslovnim interesom EU in njenih partneric. Ta partnerstva bodo zato zasnovana tako, da bodo zunanje delovanje EU bolje uskladila s cilji industrijske politike EU ob upoštevanju priložnosti in potreb podjetij. Osredotočena bodo na boljše upravljanje strateških odvisnosti in zaščito položaja EU v ključnih globalnih vrednostnih verigah, in sicer z diverzifikacijo naših dobavnih verig ter zagotavljanjem boljšega dostopa do surovin, čiste energije in čistih tehnologij. Prav tako bodo spodbujala sodelovanje na področju energetske tehnologije in politik za čisti prehod ter podpirala prizadevanja za razogljichenje v partnerskih državah. V tem smislu bo izpolnjevanje potreb in interesov podjetij EU in partneric ključno za oblikovanje učinkovitih partnerstev za čisto trgovino in naložbe ter zagotavljanje ustreznega izkoriščanja trgovinskih in naložbenih priložnosti, ki jih bodo ustvarila.

Partnerstva za čisto trgovino in naložbe bodo združila pravila, regulativno sodelovanje in naložbe za razvoj strateških čistih vrednostnih verig s partnericami. Prvič, naložbe se bodo mobilizirale z opredelitvijo konkretnih projektov s kombiniranjem zasebnega in javnega financiranja, prek naložb strategije Global Gateway, izvedenih v okviru pristopa Ekipe Evropa. Drugič, pravila bodo prispevala k ugodnemu okolju za čiste naložbe in poslovne priložnosti za podjetja EU, da na tujih trgih poslujejo pod enakimi pogoji. Tretjič, regulativno sodelovanje bo podpiralo partnerice pri uvajanju zlasti čistih tehnologij, elektrifikaciji, krožnosti, standardih razogljichenja in oblikovanju cen ogljika. Rezultat bodo verodostojna in privlačna partnerstva, ki spodbujajo naložbe v čiste tehnologije, kar bo na koncu prispevalo tudi k pospešitvi svetovnega prehoda. Komisija namerava prvo partnerstvo za čisto trgovino in naložbe začeti izvajati marca.

V okviru novega pakta za Sredozemlje bo ambiciozna pobuda za vsesredozemsko sodelovanje na področju energije in čistih tehnologij spodbudila obsežne javne in zasebne naložbe v energijo iz obnovljivih virov. Poleg tega bo naša diplomacija še naprej podpirala partnerske države pri zelenem prehodu v okviru ambicioznih podnebnih in okoljskih politik ter nacionalno določenih prispevkov v okviru Pariškega sporazuma. EU bi morala sprejeti strateški pristop k sodelovanju na področju energije, ki bi bil osredotočen na tri ključna področja: diplomacijo, tehnično pomoč in gospodarstvo, pri tem pa bi se moral na državni ravni pridružiti prizadevanjem držav članic.

6.2. Izboljšanje mehanizma za ogljično prilagoditev na mejah

Mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah zagotavlja, da prizadevanj EU za zmanjšanje emisij iz industrije ne ogroža ogljično intenzivno uvoženo blago, proizvedeno zunaj EU, ter spodbuja razogljičenje in oblikovanje cen ogljika na svetovni ravni. Vendar doslej zbrani podatki kažejo, da zgolj majhno število uvoznikov ustvari več kot 99 % emisij toplogrednih plinov, vgrajenih v uvoženem blagu. Komisija predlaga znatno poenostavitev mehanizma, zmanjšanje upravnega bremena za industrije in njihove dobavne verige, hkrati pa še naprej spodbuja oblikovanje cen ogljika na svetovni ravni. To je prvi, vendar nujen korak za povečanje učinkovitosti mehanizma.

Komisija bo v drugi polovici leta 2025 predstavila tudi **celovito poročilo o pregledu mehanizma za ogljično prilagoditev na mejah**. V njem bo ocenila obseg razširitve mehanizma na dodatne sektorje EU ETS in proizvode nižje v verigi. V poročilu bo ocenjena tudi vključitev posrednih emisij v vseh sektorjih, zajetih v mehanizmu, ob upoštevanju posrednih stroškov električne energije za proizvajalce EU. V njem bo določena strategija za odpravljanje morebitnih tveganj izogibanja. Ob tej priložnosti bo Komisija pregledala tudi, kako reševati problem selitve virov CO₂ pri blagu, izvoženem v tretje države. Temu pregledu bo v prvi polovici leta 2026 sledil zakonodajni predlog.

Vzporedno s tem bo EU s tehnično pomočjo in regulativnim sodelovanjem še naprej podpirala prizadevanja partnerskih držav za razogljičenje. Prek nedavno ustanovljene projektne skupine za diplomacijo mednarodnih trgov ogljika in oblikovanja cen ogljika bo spodbujala tudi razvoj oblikovanja cen ogljika in trgov ogljika po vsem svetu, in sicer s podpiranjem partnerskih držav pri razvoju učinkovitih politik za oblikovanje cen ogljika in trdnih pristopov k mednarodnim trgov ogljika.

6.3. Spodbujanje in zaščita: zagotavljanje enakih konkurenčnih pogojev za industrijo EU

EU mora ostati privlačna lokacija za poslovanje, hkrati pa zagotavljati, da tuje naložbe, zlasti v strateških sektorjih, prispevajo h gospodarski rasti, ne da bi ogrožale gospodarsko varnost Evrope. Komisija bo v tesnem posvetovanju z deležniki iz industrije in državami članicami predlagala ukrepe, ki bodo zagotovili, da **bodo tuje naložbe v EU bolj prispevale k dolgoročni konkurenčnosti industrije EU**, njeni tehnološki prednosti in gospodarski odpornosti ter ustvarjanju kakovostnih delovnih mest v EU. Pri projektih, ki vključujejo tuje naložbe, zlasti kadar so povezani tudi z javnim financiranjem, bi lahko na primer države članice skupaj razmislile o pogojih, kot so lastništvo opreme, vložki z izvorom iz EU, zaposlovanje osebja v EU, potreba po skupnih podjetjih ali prenosih intelektualne lastnine, začevši z nekaterimi strateškimi sektorji, kot sta avtomobilska industrija ali proizvodnja energije iz obnovljivih virov.

Obenem je bistveno zagotoviti, da tuje naložbe ne ogrožajo evropske varnosti in javnega reda. Svet in Evropski parlament imata s pregledom uredbe EU o pregledu neposrednih tujih naložb³⁰, ki je v teku, priložnost, da dodatno okrepita okvir EU za pregled naložb, tako da zmanjšata razlike med nacionalnimi mehanizmi pregleda naložb, uvedeta zahteve glede

³⁰ Uredba (EU) 2019/452.

odpornosti ter uskladita njihove pristope in politike, s čimer se čim bolj zmanjša tveganje izbiranja najugodnejšega sodišča.

Komisija bo do januarja 2026 sprejela smernice o ključnih konceptih, na katerih temelji uredba o tujih subvencijah³¹, na primer kako bo ocenjevala izkrivljajoče učinke tujih subvencij. V smernicah bo tudi pojasnjeno, v katerih okoliščinah se lahko Komisija odloči uporabiti pravila o tujih subvencijah za pregled združitve, ki ne dosegajo pragov, a pomenijo tveganje za enake konkurenčne pogoje na enotnem trgu. Komisija bo v strateških sektorjih uporabila preiskave po uradni dolžnosti v skladu z uredbo o tujih subvencijah.

Komisija bo v skladu s svojim ciljem konkurenčnosti, odpornosti in trajnostnosti razmislila o prilagoditvi tarif znotraj omejitev ravni, po potrebi tudi na najvišje ravni, pri čemer se bo oprla na izjeme, npr. za varstvo okolja.

Prav tako bo Komisija po potrebi še naprej hitro in učinkovito uporabljala instrumente trgovinske zaščite, kot so protidampinške ali protisubvencijske dajatve. Da bi našo industrijo zaščitili pred nelojalno konkurenco in zagotovili, da naš trg ne bo namembni kraj izvoza za državno podprte presežne zmogljivosti po svetu, bomo okrepili obstoječe instrumente trgovinske zaščite, tudi s skrajšanjem rokov preiskav ali pogostejšo uporabo postopkov po uradni dolžnosti. Komisija bo skupaj z državami članicami in deležniki razmislila tudi o tem, ali so potrebni dodatni instrumenti za dopolnitev in reformo nabora razpoložljivih instrumentov trgovinske zaščite.

Ker se protekcionistični ukrepi po vsem svetu množijo, obstaja tveganje, da se **svetovne presežne zmogljivosti** preusmerijo na trg EU. Komisija bo vprašanje presežnih zmogljivosti reševala tako, da bo okrepila naše mednarodno in večstransko sodelovanje ter se osredotočila na odkrivanje in odpravljanje temeljnih vzrokov netržno usmerjenih ukrepov, vključno s subvencijami, ki povzročajo izkrivljanje v ključnih panogah in trgovinskih tokovih kritičnega blaga in tehnologij. EU si bo v zvezi s tem prizadevala za tesnejše sodelovanje v okviru skupine G7 in izmenjavo informacij, da bi zagotovila dobro usklajenost in učinkovitost samostojnih odzivov in skupnih ukrepov.

Vodilni ukrepi – svetovni trgi in mednarodna partnerstva	Časovnica
Začetek pogajanj o prvem partnerstvu za čisto trgovino in naložbe	1. četrtnetije 2025
Poenostavitev mehanizma za ogljično prilagoditev na mejah	1. četrtnetije 2025
Celovit pregled mehanizma za ogljično prilagoditev na mejah, v katerem se oceni izvedljivost razširitve njegovega področja uporabe na druge sektorje EU ETS, v katerih obstaja tveganje selitve virov CO ₂ , na sektorje nižje v verigi ter na posredne emisije in podporo izvoznikom, s čimer bi odpravili vrzeli	3. četrtnetije 2025
Pobuda za vsesredozemsko sodelovanje na področju energije in čistih tehnologij	4. četrtnetije 2025

³¹ Uredba (EU) 2022/2560.

Zakonodajni predlog o razširitvi mehanizma za ogljično prilagoditev na mejah	1. četrtoletje 2026
Smernice o uredbi o tujih subvencijah	1. četrtoletje 2026

7. Spretnosti in kakovostna delovna mesta za socialno pravičnost in pravičen prehod

Čisti prehod bi moral koristiti vsem ljudem, skupnostim in podjetjem. Z dogovorom o čisti industriji se zato zavezujemo pravičnemu prehodu, ki zagotavlja kakovostna delovna mesta in opolnomoča ljudi na podlagi njihovih spretnosti, hkrati pa spodbuja socialno kohezijo in enakost v vseh regijah. Naša industrija potrebuje usposobljeno delovno silo in mora nuditi kakovostna delovna mesta, da bi privabila vrhunske talente. Za uspešen čisti prehod je bistveno, da delavci in delavke ter lokalne skupnosti ostanejo v središču industrijske preobrazbe, da se izkoristi potencial talentov ter se nadalje razvijajo potrebne spretnosti. Hkrati čisti in digitalni prehod pomeni tudi spremembe v delovni sili in nove potrebe po spretnostih.

7.1. Podpora za spretnosti

Industrija potrebuje boljši dostop do spretnosti. Komisija bo predstavila unijo spretnosti kot krovno strategijo za spretnosti, da bi ljudem zagotovila spretnosti, ki jih potrebujejo, da bi kar najbolje izkoristili svoj potencial, ter da bi delodajalcem zagotovila dostop do strokovnega znanja, ki ga potrebujejo za živahno in konkurenčno gospodarstvo. Pregledala bo tudi modele podpore EU za pobude za sektorske spretnosti (vključno z akademijami, paktom za spretnosti, koalicijo za vajeništva, centri poklicne odličnosti), da bi racionalizirala okvir za krepitev sektorskih spretnosti v strateških panogah, povezanih z dogovorom o čisti industriji, in sicer z okrepljeno podporo v višini do 90 milijonov EUR iz programa Erasmus+.

Unija spretnosti bo izboljšala zbiranje podatkov o spretnostih in bo med drugim osredotočena na naložbe, izobraževanje odraslih in vseživljenjsko učenje, poklicno izobraževanje in usposabljanje, visokošolsko izobraževanje, ohranjanje in priznavanje spretnosti ter privabljanje in vključevanje kvalificirane delovne sile iz tretjih držav, tudi prek prihodnjega nabora talentov EU. Za reševanje izzivov v zvezi s priznavanjem spretnosti bo Komisija razmislila o nadaljnjih ukrepih za racionalizacijo in poenostavitev postopkov ter orodjih za digitalizacijo. **S pobudo za prenosljivost spretnosti** bo lažje doseči, da se spretnosti, pridobljene v eni državi, priznavajo tudi v drugi.

7.2. Podpora delavcem in delavkam pri prehodu

Naša industrija mora ostati privlačna kot delovno mesto. Načrt za kakovostna delovna mesta, ki bo pripravljen skupaj s socialnimi partnerji, bo podpiral države članice in industrijo pri zagotavljanju dostojnih delovnih pogojev, visokih standardov zdravja in varnosti, dostopa do usposabljanja ter pravičnega prehajanja med zaposlitvami za delavce in delavke ter samozaposlene, pa tudi pri kolektivnih pogajanjih, da bi privabili talente in prispevali h konkurenčnosti evropske industrije.

Načrt za kakovostna delovna mesta bo zagotovil podporo delavcem in delavkam pri prehajanju med delovnimi mesti. V zvezi s tem bo Komisija s socialnimi partnerji

razpravljala o okviru za podporo procesom prestrukturiranja na ravni EU in držav članic. Okvir bo osredotočen na pravični prehod, predvidevanje sprememb, hitrejše posredovanje v primeru grožnje prestrukturiranja ter izboljšanje okvira obveščanja in posvetovanja.

Naložbe bi morale združevati zaščito dohodka in aktivne politike trga dela za podporo delavcem in delavkam med preходом, vključno s storitvami posredovanja zaposlitve, priložnostmi za usposabljanje in preusposabljanje ter podporo podjetništvu, kar zajema tudi podporo ranljivim skupinam.

Razprava bo obsegala tudi delovanje Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji, da bi ugotovili, kako lahko prispeva več. **Komisija bo** za pomoč pri delu na tem področju **ustanovila evropski observatorij za pravični prehod**. Okrepila bo dokazno podlago o vidikih pravičnosti pri zelenem prehodu, razvila standardizirane kazalnike, zbirala dobre prakse in olajšala izmenjavo podatkov za merjenje učinkov in rezultatov, povezanih z zaposlovanjem, ustvarjanjem kakovostnih delovnih mest in prehajanjem med delovnimi mesti, preusposabljanjem delovne sile, potrebami po naložbah, socialno zaščito in dostopom do bistvenih storitev³², ter zagotovila pregleden dialog s socialnimi partnerji, regionalnimi in lokalnimi organi, civilno družbo in drugimi deležniki o vidikih pravičnega prehoda.

Komisija bo preučila načine za izboljšanje izvajanja Sklada za pravični prehod na podlagi pridobljenih izkušenj in opredelila dobre prakse v pomoč pri oblikovanju prihodnjih instrumentov v okviru naslednjega večletnega finančnega okvira. Poleg tega bo Komisija sprejela evropski načrt za cenovno dostopna stanovanja, da bi med drugim odgovorila na vprašanja mobilnosti delovne sile na delo na metropolitanskih območjih.

Uporaba socialnih pogojenosti pri javnem financiranju zagotavlja, da imajo delavci in delavke korist od podpore, ki je je deležna industrija, tudi za spodbujanje kolektivnih pogajanj. Ta pristop je usklajen s širšimi cilji EU, da se poleg gospodarske rasti spodbuja tudi socialna pravičnost. Večja konkurenčnost mora temeljiti na obstoječih dosežkih na socialnem področju in socialnem modelu EU, da bi dosegli vključujoč in pravičen zeleni prehod.

Unija bo še naprej podpirala delovne in socialne standarde, da bi zagotovila pošten in pravičen prehod za vse, tudi v okviru prihodnje ocene zakonodajnega okvira o javnih naročilih, ki jo bo pripravila Komisija.

Poleg tega bo Komisija v okviru pregleda uredbe o splošnih skupinskih izjemah ocenila, ali in kako bi bilo mogoče posodobiti pravila o državni pomoči, da bi zagotavljala boljše spodbude industriji za vlaganje v izpopolnjevanje, preusposabljanje, kakovostna delovna mesta ter zaposlovanje delavcev in delavk za pravičen prehod. Komisija bo ocenila, ali je mogoče povečati uporabo **pogojenosti z usposabljanjem in spretnostmi** za javno financiranje, s katerim se podpirajo predvidevanje in obvladovanje sprememb ter industrijski prehod. Prav tako ima politika konkurence ključno vlogo pri zaščiti pravic državljanov pred prekomerno močjo, tudi na digitalnem področju, saj zagotavlja, da novi akterji delujejo pošteno ter ne koncentrirajo neupravičeno gospodarske in strateške moči.

Socialni zakup za čiste izdelke lahko zagotovi, da imajo vsi Evropejci in Evropejke koristi od čistega prehoda brez škodljivih distribucijskih učinkov, in pomaga spodbuditi povpraševanje

³² V skladu s Priporočilom Sveta o zagotavljanju pravičnega prehoda na podnebno nevtralnost (2022/C 243/04 z dne 16. junija 2022) in okvirom kakovosti EU za predvidevanje sprememb in prestrukturiranje (COM(2013) 882 final z dne 13. decembra 2013).

po čistih proizvodih. Komisija bo pripravila **smernice za države članice o socialnem zakupu brezemisijских vozil, toplotnih črpalk in drugih čistih izdelkov** ter zagotovila finančno pomoč državljanom in državljanom za dostop do teh čistih proizvodov, ki je upravičena tudi v okviru Socialnega sklada za podnebje.

Vodilni ukrepi – spretnosti in kakovostna delovna mesta za socialno pravičnost	Časovnica
Unija spretnosti	1. četrtoletje 2025
Načrt za kakovostna delovna mesta	4. četrtoletje 2025
Smernice o socialnem zakupu za čiste proizvode	leto 2025
Evropski observatorij za pravični prehod	1. četrtoletje 2026
Pobuda za prenosljivost spretnosti	leto 2026
Pregled pravil o državni pomoči iz uredbe o splošnih skupinskih izjemah za socialna podjetja in zaposlovanje prikrajšanih delavcev in delavk	4. četrtoletje 2027
Ključni kazalnik uspešnosti: zmanjšanje števila poklicev, za katere so potrebne posebne spretnosti ali znanje za zeleni prehod in pri katerih je o pomanjkanju poročalo pet držav članic ali več. Leta 2024 je bilo takih poklicev 27 ³³ .	

8. Izvajanje dogovora o čisti industriji v različnih sektorjih

Dogovor o čisti industriji bo služil kot okvir za dialog z različnimi industrijskimi panogami, s posebno pozornostjo na MSP, za pripravo sektorskih načrtov za prehod. To bo omogočilo informirane naložbene odločitve in olajšalo mobilizacijo več kapitala za prehod, s čimer se bo pospešil napredek v smeri čistejše in konkurenčnejše industrijske prihodnosti.

Da bi bilo ukrepanje prilagojeno specifičnim potrebam posameznih sektorjev, se v letu 2025 pripravlja več sektorskih načrtov, ki jim bodo po potrebi sledili drugi sektorji:

Industrijski akcijski načrt za avtomobilski sektor bo na podlagi strateškega dialoga, ki je v teku, sprejet 5. marca. Z akcijskim načrtom se bo odgovorilo na potrebe avtomobilske vrednostne verige z močnim poudarkom na inovacijah na področju prihodnjih tehnologij in zmogljivostih.

³³ Po poročanju Evropskega organa za delo na podlagi podatkov nacionalnih uradov za usklajevanje mreže EURES. Potrebe glede spretnosti in znanj so usklajene z evropsko klasifikacijo spretnosti, kompetenc, kvalifikacij in poklicev (ESCO) za zeleni prehod, pri čemer so bili primeri analizirani z uporabo indeksa zelene intenzivnosti za ESCO.

V **akcijskem načrtu za jeklo in kovine**, ki bo temeljil na strateškem dialogu, ki se bo začel 4. marca, bodo predlagani konkretni ukrepi za industrijo železnih in neželeznih kovin, saj so jeklo in kovine, ki so že stoletja temelj evropske industrije, bistveni za čisti in digitalni prehod.

S **svežnjem za kemijsko industrijo**, ki naj bi bil sprejet konec leta 2025, bo priznana strateška vloga kemijskega sektorja kot „industrije industrij“ in kritičnih molekul. V svežnju bodo predlagane ciljno usmerjene pobude za povečanje konkurenčnosti in modernizacijo sektorja ter podporo proizvodnji in inovacijam v Evropi.

V **naložbenem načrtu za trajnostni promet** bodo opisani kratko- in srednjeročni ukrepi za prednostno podporo določenim obnovljivim in nizkoogljičnim gorivom za letalstvo in vodni promet, od katerih so odvisne številne energijsko intenzivne panoge. Z njim se bo tudi pospešilo vzpostavljanje polnilne infrastrukture. Nova pravila, ki bodo olajšala pomoč za prehod na trajnostne načine kopenskega prevoza, bodo železniškemu sektorju omogočila, da sprejme čisti in digitalni prehod.

Komisija bo predlagala tudi **strategijo za biogospodarstvo**, da bi izboljšala učinkovitost rabe virov in izkoristila znatni potencial rasti materialov na biološki osnovi za nadomeščanje materialov na osnovi fosilnih surovin in z njimi povezanih industrijskih panog. To lahko tudi dodatno zmanjša odvisnost od uvoza surovin. V novem sektorskem načrtu za biogospodarstvo bodo določene prednostne naloge za proizvodnjo in uporabo biomaterialov ter njihovo čim daljše ohranjanje v gospodarstvu. Evropski pakt za oceane bo spodbujal inovacije na področju modre čiste tehnologije, uporabo obnovljivih virov energije na morju in prakse krožnega gospodarstva.

9. Zaključek

Le z umestitvijo razogljičenja in krožnosti v središče naše gospodarske politike lahko EU ostane v koraku s konkurenti, ki so bogati z viri. Dogovor o čisti industriji je strategija za uresničevanje tega. Neto emisije toplogrednih plinov v EU so zdaj 37 % pod ravnmi iz leta 1990, medtem ko se je BDP v istem obdobju povečal za 68 %. Ta napredek poudarja, da je razogljičenje lahko gonilo gospodarske rasti in blaginje ter odpira nove možnosti za Evropejce in Evropejke.

EU ima vsa potrebna orodja, vendar njihova prava moč izhaja iz strateške usklajenosti in povezane uporabe v smeri skupnih ciljev. Ključni vidik naše strategije je ohranjanje mladih talentov z ustvarjanjem priložnosti, ki navdihujejo in motivirajo naslednjo generacijo. Naš pristop vključuje skladno zunanjo in notranjo razsežnost, pri čemer se naše prednosti prilagajajo današnji geopolitični realnosti spremenjenih svetovnih trgov in dostopnosti virov. V ta namen pa je treba zagotoviti enake konkurenčne pogoje, ne da bi pri tem ogrozili visoke okoljske in socialne standarde, ki jih zahteva naša družba.

Vendar je strategija dobra le toliko, kot je učinkovito njeno izvajanje. Za to so potrebni zanesljivo merjenje, spremljanje in dialog ter usklajeno ukrepanje na ravni EU za naložbe in širjenje. Komisija bo v svojem letnem poročilu o konkurenčnosti enotnega trga pozorno spremljala napredek pri doseganju ciljev razogljičenja in konkurenčnosti, pri čemer bo postopoma dodala nove ključne kazalnike uspešnosti, kot so določeni v tem dokumentu. Okrepila bo tudi usklajevanje znotraj Komisije za zagotavljanje strateškega usmerjanja, spremljanje napredka ter dialog z lokalnimi organi in deležniki.

Sodelovanje in usklajevanje z državami članicami sta bistvena. Komisija bo za izvajanje ukrepov, opisanih v tem sporočilu, sodelovala tudi s sozakonodajalcema. Razprave bodo najprej osredotočene na opredelitev nujnih prednostnih nalog pri razogljičenju in industrijskih grozdov.

Industrijo pozivamo, naj prevzame vodilno vlogo od spodaj navzgor in se ciljno usmerjeno usklajuje, da bi dosegli oprijemljive rezultate, ki bi jih bilo mogoče razširiti na evropsko raven.

Ukrepi iz tega skupnega načrta za razogljičenje in konkurenčnost evropske industrije bodo skupaj zagotovili prihodnost proizvodnje v Evropi, ki bo gospodarsko, okoljsko in socialno trajnostna.